УДК 342.5

Олександр Юрійович ТКАЧЕНКО,
аспірант Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

МІСЦЕ ТА ЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ В РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Аналіз наукового надбання, пов'язаного із вирішенням проблем формування та реалізації державної політики на сучасному етапі, у тому числі із дослідженням адміністративно-правових засад формування та реалізації такої політики, дозволив переконатися у відсутності спеціальних досліджень, що пов'язані із розробкою нових підходів щодо розробки сучасних механізмів реалізації державної політики у ПЕС України з урахуванням процесів децентралізації влади в Україні та європейської інтеграції країни, а також впровадження оновленої доктрини адміністративного права у сучасну практику інноваційного розвитку ПЕС України. У роботі висувається гіпотеза щодо необхідності включення до структури сучасних юридичних механізмів реалізації державної політики у ПЕС України як невід'ємної складової – адміністративно-правового механізму зазначеної політики.

Під час реалізації державної політики у ПЕС України виникають (змінюються, припиняються) різноманітні суспільні відносини, регулювання яких здійснюється за допомогою норм різних галузей права (фінансового, трудового, кримінального, адміністративного та ін.). Водночас, важливими постають також результати проведених нами досліджень, а саме: встановлено, що напрямами реалізації державної політики у паливно-енергетичній сфері України, які мають поставати об'єктом адміністративно-правового регулювання, в умовах децентралізації влади та європейської інтеграції, передусім, мають бути: а) публічно-сервісний (надання адміністративних послуг); б) управлінський; в) забезпечення дисципліни і законності шляхом застосування заходів адміністративного примусу; 2) забезпечення поновлення прав громадян та інших суб'єктів адміністративного права у адміністративних судах.

Виходячи із того, що зазначені вище напрями державної політики у ПЕС України пов'язані із процесами реалізації, які, у свою чергу, потребують належного механізму, у роботі вважалося за доцільне з'ясувати значення розробки адміністративно-правового

© Ткаченко О. Ю., 2017

механізму для ефективної реалізації державної політики у зазначеній сфері, а також висвітлити його загальну характеристику в умовах формування нової Енергетичної стратегії України 2035.

Ґрунтуючись на результатах аналізу існуючих наукових праць щодо розуміння поняття «адміністративно-правовий (організаційно-правовий) механізм», а також враховуючи зміст понять «механізм», «механізм держави» (наприклад, робота), поняття «механізм виконавчої влади, у нашій роботі узагальнено існуючі точки зору та запропоновано власне розуміння змісту поняття «адміністративно-правовий механізм реалізації державної політики у паливно-енергетичній сфері України». По-перше, системне світорозуміння сприяло визначенню значення та місця цього поняття на трьох рівнях: 1) з позиції надсистеми (системний правовий механізм реалізації державної політики у ПЕС України); 2) з позиції системи (системний адміністративно-правовий механізм реалізації державної політики у ПЕС України); 3) з позиції підсистеми (наприклад, за одним із критеріїв класифікації, складові адміністративно-правового механізму реалізації державної політики у різних структурних елементах ПЕС України).

По-друге, трактування адміністративно-правового механізму реалізації державної політики у ПЕС України зважає на важливість врахування і структурно-організаційної основи механізму державного управління, і структурно-функціонального розуміння механізму державного управління, і статики механізму реалізації державної політики у ПЕС України, і динаміки механізму реалізації державної політики у ПЕС України. По-третє, зміст поняття адміністративно-правового механізму реалізації державної політики у ПЕС України виходить із усвідомлення підстав для акцентування уваги на важливості розгляду реалізації державної політики у ПЕС України як об'єкта адміністративно-правового регулювання, а саме: формування та розвитку публічно-сервісних суспільних відносин, управлінських суспільних відносин, відносин, які виникають під час застосування заходів адміністративного примусу; відносин, що виникають під час захисту порушених прав і свобод громадян та інших суб'єктів адміністративного права у адміністративних судах. По-четверте, під час визначення поняття адміністративно-правового механізму реалізації державної політики у ПЕС України важливо зважати на взаємодоповнення та взаємозалежність низки понять, а саме: «механізм», «механізм реалізації (здійснення) функцій держави», «адміністративно-правове забезпечення», «механізм адміністративно-правового регулювання», «адміністративно-правовий

механізм». По-п'яте, поняття адміністративно-правового механізму реалізації державної політики у ПЕС України має враховувати необхідність існування системоутворюючого чинника у зазначеному механізмі: у тезах запропоновано таким чинником вважати основну мету нової ЕСУ 2035, яка має досягатися у тому числі за допомогою адміністративно-правових засобів, способів та процедур.

Таким чином, пропонується визначення поняття «адміністративно-правовий механізм реалізації державної політики у паливно-енергетичній сфері України»: це інтегративне утворення із: 1) цілісної, ієрархічної, реально працюючої системи суб'єктів реалізації відповідної політики, за допомогою яких здійснюється публічна влада і реалізуються передусім функції публічно-сервісного та управлінського характеру в умовах децентралізації влади в Україні; 2) це система взаємопов'язаних та взаємозалежних адміністративно-правових засобів та способів, за допомогою яких уповноважені суб'єкти реалізації державної політики здійснюють цілеспрямований вплив на суспільні відносини, які виникають у процесі реалізації державної політики у паливно-енергетичній сфері України, задля досягнення основної мети Енергетичної стратегії України 2035 в умовах європейської інтеграції України.

Вважаємо за необхідне підкреслити, що ефективність адміністративно-правового механізму реалізації державної політики у ПЕС України залежить як від внеску кожної складової зазначеного механізму у його ефективність, так і від налагодження конструктивної взаємодії між самими складовими та всередині складових. На нашу думку, всебічному, комплексному дослідженню зазначеного механізму може сприяти, серед іншого, аналіз його структурних елементів з урахуванням різних критеріїв класифікації. Наприклад, за критерієм «статика» («динаміка»), виникає потреба у визначенні наступної структури механізму: 1) статична складова: а) адміністративно-правова складова – правові норми передусім, адміністративного права та їхні юридичні джерела – відповідні нормативно-правові акти адміністративного законодавства; б) інституційна складова – система суб'єктів реалізації державної політики у ПЕС України; 2) динамічна складова – діяльність уповноважених суб'єктів щодо реалізації основних напрямів (функцій) державної політики у ПЕС України у відповідних формах (правова, організаційна) шляхом застосування належних методів.

Акцентовано увагу на значенні формування належної нормативно-правової бази (у тому числі її адміністративно-

правової частини) у розробці ефективного адміністративно-правового механізму реалізації державної політики у ПЕС України, що підтверджується також і необхідністю виконання Україною вимог Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, приєднання до якого відбулося у 2010 році.

Одержано 12.10.2017

УДК 342.721

Олена Сергіївна УСТИМЕНКО,
старший викладач кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук;
ORCID: http://orcid.org/0000-0002-5169-0123

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ В МЕХАНІЗМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА

Сучасний період розвитку нашої держави характеризується проведенням реформ, що мають на меті вирішення проблем політичного, економічного та культурного характеру. Проте, незважаючи на позитивні здобутки реформування в Україні, необхідно відмітити, що пріоритетною теоретичною та практичною невирішеною проблемою сьогодення залишається забезпечення прав та свобод людини і громадянина.

Відповідно до ст. 3 Конституції України: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави». Однак, законодавче закріплення у Конституції та проголошення ратифікованих міжнародних договорів у галузі прав людини частиною національного законодавства України є недостатнім для розбудови та функціонування нашої держави. Таким чином, у сучасному суспільстві має існувати діючий механізм захисту прав і свобод людини і громадянина, тобто можливості здійснення громадянами певних вчинків щодо захисту власних прав і свобод, а також система органів, які захищають і забезпечують ці права і свободи.

В Україні механізм забезпечення прав та свобод людини і громадянина реалізується крізь діяльність Уповноваженого

© Устименко О. С., 2017